

**Parlament České republiky
Senát
Sekretariát předsedy Senátu
tel.: 5707 2328, 57072725**

V Praze 10. února 1998

Milá slečno Karolíno,

děkujeme Ti za dopis, který jsi napsala panu předsedovi Pithartovi. Pan Pithart s Tvou žádostí souhlasí a prosí Tě, abys k nám přišla na návštěvu do Senátu, kde bys s ním o Jiřině Šiklové pohovořila. Máš-li diktafon, vem si ho s sebou, nemáš-li půjčím Ti ho, jen si vem kazetu, na kterou rozhovor o Jiřině Šiklové potřebuješ nahrát. Pan Pithart má skutečně málo času a tak Ti nabízíme cca 15 minutovou schůzku s ním. Pracovna předsedy Senátu je v Kolovratském paláci na Malé Straně ve Valdštejnské ulici čp. 10.

Doufám, že budeš s naší nabídkou spokojená a co nejdříve zavoláš, abychom se spolu domluvily na termínu návštěvy.

S pozdravem

Jana Matějková

**Vážená slečna
Karolina Tomešová
Písecká 1
130 00 Praha 3**

Zkrácený a upravený rozhovor Karoliny Tomešové s Petrem Pi- thartem dne: 25.3. 1998

(Zvukový originál- viz archiv autorky)

Kde jste se poprvé s Jiřinou Šiklovou seznámili?

Mně se zdá, že Jiřinu znám 50 let, ale není to pravda. Vidíte, nikdy jsem si tu otázku nepoložil. No, tak někdy v roce 67, 68. Ale my jsme se blíže poznali až někdy v roce 71, 72, kdy jsme se oba účastnili takového pravidelného – tehdy se tomu ještě neříkalo, to až v 80. letech - ale v podstatě bytového semináře, kde se scházelo pravidelně 12 – 15 lidí, vždycky na nějaké téma. Někdo měl připravenou nějakou přednášku nebo úvod, a pak se debatovalo. A jednou, a to bylo velmi záhy, to ještě vůbec tenkrát jme na to nebyli zvyklí, nás tam přepadla STB a velmi tvrdě nám bylo vyhrožováno. A už tenkrát jsem měl jakési spojení na západ do Londýna a Jiřina to věděla a nosila mně všelijaké vzkazy, které já jsem předával - myslím písemné zprávy, analýzy. A zrovna tenkrát ten večer, který nás asi hodně sblížil, pro mě měla jeden takový vzkaz z věznice v Borech a já jsem to od ní vzal a dal jsem si to do kapsy. A asi za půlhodiny tam přišli ti policajti a musím říci, že jsem měl strašný strach. To bylo poprvé... A vůbec jsme nevěděli, co bude, jestli nás odvedou nebo jestli nás prohlídnou. To by bylo zlé. A já jsem to potom během té jejich návštěvy stačil spláchnout do záchodu.

A myslím, že tahleta epizoda nás hodně sblížila, protože já jsem potom asi od roku 72 do roku 77 obhospodařoval hlavní pašovací kanál na západ. To začalo prostě obálkami, malými, a končilo to - dvacet tašek knih, časopisů, rukopisů. Skončilo to až velkým speciálně upraveným karavanem a Jiřina patřila mezi ty lidi, kteří velmi využívali toho kanálu, t.zh. posílala tam svoje věci, věci svých přátel, rukopisy a dostávala knížky, časopisy, které zase rozdávala. A já už jsem pak v jednu dobu z toho byt strašně opotřebovaný, unavený, a už vynervovaný. No a pořád jsem nebyl schopný to opustit. To bylo asi tak 6 x za rok, oni přijížděli... Bylo to velmi složitě dohodnuto všelijakými pohlednicemi, které se musely rozšifrovat, aby bylo zřejmé, kdy kdo přijede a kde... Byl to velký nápor a pořád jsem hledal někoho, kdo by to vzal za mne a nikoho jsem nemohl najít. Měl jsem, samozřejmě, obavu, aby se to udrželo, aby to nevzal někdo lehkomyšlný nebo nešikovný. A pak jsem podepsal v prosinci 76 Chartu, která pak o pár týdnů později byla zveřejněna. A když jsem to podepsal, tak jsem věděl, že už v tom pokračovat nemůžu. Protože to už jsem byl prošvihnutý a to musel vzít někdo, kdo nebyl právě signatářem Charty. A přitom musel být velmi odvážný a aktivní. A tenkrát jsem prostě poprosil Jiřinu. Jiřina bez sebemenšího zaváhání to celé převzala a vedla potom dalších pět let.

To byla obrovská agenda, kterou si dneska nikdo nedovede představit. Z celé země se scházely dopisy, zprávy, analýzy, rukopisy, knihy. A to se muselo nějak na jednom místě shromáždit, pak se setkat s těmi lidmi, předat jim to a vyložit jejich zásilky, které obsahovaly zase stovky knih, časopisů a vzkazů, rukopisů... No a to všechno ona dělala. Dělala to takovým bych řekl neobyčejně riskantním, ale opatrným způsobem. Jednu dobu jsem měl strach, protože spousta lidí věděla, že se to nějak kolem Jiřiny všechno točí. Několikrát jsem ji varoval, aby se nechala vystřídat, protože potom samozřejmě to riziko stoupá. Pak se stalo, že jednou jedinkrát ten kamion, karavan, zadrželi na hranicích a ti dva co to vezli, byli zatčeni, vyslýcháni, pak byli propuštěni. Byli to Francouzi. No a bylo z toho mnoho zatčení a Jiřina se taky ocitla mezi těmi asi osmi až deseti, kteří půl roku byli ve vazbě a čekali na soud a my jsme byli všichni přesvědčeni, že tentokrát opravdu odsouzení budou a na hodně dlouho. Protože oni opravdu tentokrát cosi v ruce měli. Někjaké důkazy. Já jsem s Jiřinou i z toho vězení udržoval kontakt a dostával jsem její dopisy přes advokáta a její figurky z chleba. A Jiřina byla dobré mysli a co bylo úžasné, že ještě z toho vězení se starala o to, aby určití lidé byli varováni. Aby do toho nespadli další. To bylo šíleně riskantní, protože nikdo si nemohl být jist, že advokát to prostě vynese z té cely. Takže ona to musela psát neobyčejně zašifrovaně, složitě a tomu jenom někdo rozuměl. Něčemu jsem rozuměl já, něčemu rozuměli jiní a my jsme se pak snažili její vzkazy vyřídít a realizovat.... Po celou dobu neměla ani tak strach o sebe, nesla to dobře, ale šlo o to, aby do toho nespadli další. To riziko bylo veliké. Jiřina byla ... Já prostě takhle odváženého člověka jsem neznal. To já vůbec nemůžu říct, že bych byl takhle odvážný, do čeho ona šla do všeho. Ona prostě neměla...mně se zdálo, že to je někdy až nebezpečné, ona jako kdyby vůbec neměla strach. Strach je někdy dobrý. Strach varuje, aby člověk neudělal nějakou chybu. A já vím, že - a to je důležité, co teď řeknu - ona ve skutečnosti samozřejmě strach měla a přiznávala to, my jsme spolu mluvili velmi osobně... Ona ho dokázala překonat. I ten veliký strach dokázala překonat. Vždycky se otřepala po nějakém riziku.

My jsme se i rodiny spřátelily, jezdili jsme k nim na chalupu do Jelenova. Děti byly velcí kamarádi, chodily do stejného oddílu, takového vlastně skautského, i když se tak samozřejmě tenkrát nemohl jmenovat. Trávili jsme spolu víkendy a bylo to takové velice úzké společenství, přátelské, jakých je dneska asi dost málo.

Jiřina to všechno dělala, aniž podepsala Chartu, což je strašně důležité, aniž cokoli podepsala, protože ona neměla to záštitu, co jsme měli, my, co jsme to podepsali. Když někoho z nás poslali na výslech, tak to druhý den bylo ve Svobodné Evropě, hlásil to Hlas Ameriky, přátelé se ozvali, kolegové, akademici, spisovatelé

na obranu, ale to se týkalo jenom lidí, kteří byli takhle veřejně známí. Jiřina, aby mohla pokračovat v tom, co dělala, tak musela předstírat, že ona jako disidentkou není. Takže ona nic nepodepsala, ona neměla tuto záštitu, tuhle jistou ochranu, kterou jsme měli my. Takže ona, která pro disent udělala víc než kdokoli jiný, tak ona vlastně za disidenta nebyla pokládána, ona tu Chartu podepsala nějak až v poslední chvíli... Prostě nemohla, protože do poslední chvíle byla plně zapojená v konspirativních akcích... O to to měla horší, že neměla ochranu mezinárodního společenství. Přitom ještě stačila přispívat svými texty odbornými, pořád se snažila hledat zaměstnání někde, kde šlo o nějakou, dneska vlastně se řekne sociální péči - tenkrát to tak nebylo - buď u starých lidí nebo u dětí, v krčské nemocnici. Často v podřadných rolích, v podřadných funkcích, ale vždycky se kolem toho motala. Tam jí to evidentně přitahovalo.

My jsme neměli velkou možnost si vybírat své povolání, naopak velmi malou. Já jsem dělal zahradníka na Petříně, ve skladu... Ale Jiřina navíc se ještě tvrdohlavě, pořád někde kolem lidí potřebných motala. Nakonec skončila jako uklízečka, pak už nemohla... Potom se vrátila potom z vazby. Ona nebyla souzena. Oni z nějakých důvodů, naprosto nečekaně po pul roce ty lidi pustili. To byla jedna z mála věcí, která dosud není objasněna. Určitě to bylo v nějakých mezinárodních souvislostech, ale dosud se neví proč. Proces, který byl tak připraven a mohl to být jejich největší proces a skutečně by mohli říct, že ty lidi při něčem přichytili. To by nebylo za napsaný román - jako Gruša - ale opravdu za něco, co za tehdejšího práva by se dalo trestat. A oni je pustili. Dodnes se neví proč. Někde se to vyjednalo, na nějaké nejvyšší úrovni. A ona pak už dělala uklízečku v Metrostavu. Ale pořád, samozřejmě, pořád jí to táhlo k té sociální práci. Což je obdivuhodné, protože většina z nás jsme byli rádi, že vůbec někde jsme zaměstnaní a že vůbec někdo dává nějaké peníze A ona se ještě navíc snažila tímhle směrem hledat a někdy se jí to i dařilo.

Já bych chtěla vědět, jestli jste se po roce 1989 ještě pořád stejně přátelili?

To víte, že jo. I když už samozřejmě těch příležitostí, toho času... Od té doby jsme byli v Jelenově tuším dvakrát, za celou tu dlouhou dobu. Předtím jsme tam byli několikrát za rok. Ale to je jasné, prostě tenkrát jsme měli všichni hrozně moc času. Jiřina ho má málo, ale já ho nemám vůbec. Takže se, samozřejmě, stýkáme a vždycky, když Jiřina něco potřebuje, tak já jí pomůžu - sehnat na něco peníze, nějaký kontakt. Takovéhle přátelství už se nedá nikdy pokazit, zrušit, to jistě.

Jiřinu politika nelákala, ona se vždycky chtěla vrátit na školu a dělat sociologii, ale teď se to trošku otočilo k sociální práci. Vždyť ona je svým způsobem zakladatelka tady toho oboru. Ona je u nás zakladatelkou i gender studies. Ona toho stačí nesmírně mnoho. Její energie, její nenavitelnost prostě nemá obdoby. Spoustě lidí to jde na nervy, co ona všechno stačí, kde všude je, jezdí přitom po světě, píše, organizuje. To je něco naprosto mimořádného.

Kdy jsme se tedy poprvé viděli... Já nevím, já si myslím, že to mohlo být v Cukrovarnické ulici, to by Vám ona řekla. Ona tam měla nějakou svoji přítelkyni, takovou starší dámu, která sama bydlela v tom bytě a se nabídlá se, že bude hostitelkou lidí, kteří už tehdy v tom sedmdesátém prvním, druhém byli vnímáni jako nebezpeční nepřátelé. Já si dokonce jednu pamatuji, že tam přišel mladý prognostik, kterého jsem viděl poprvé v životě, nějaký Miloš Zeman, dneska ho každý zná. Různí lidé tam chodili. Psychologové, historici... Byl to možná jeden z úplně prvních bytových seminářů. Vlastně duší toho byla Jiřina. I když vlastně hostitelkou byla ta paní, ale ta k tomu přišla jak slepý k houslím, ta jen prostě Jiřině vyhověla. My jsme to nemohli pořádát v našich bytech, to bychom na sebe příliš rychle upoutali pozornost. Stejně, jak jsem Vám řekl, tam jednou vlítla taková tlupa, přepadovka. To jsem poprvé zažil v akci STB. To bylo velmi, velmi nepříjemné. A to tím spíš, že jsem měl od Jiřiny ten moták, patrně nějak zakódovaný. Já jsem si to ani nestačil přečíst - vzkaz z věznice. Kdo to tam tenkrát mohl být? To by Jiřina dneska řekla nebo Petr Uhl... A já jsem jí slíbil, že to dostanu ven, do Londýna. Ona mi to tam předala... Ale v tu chvíli tam příšli... Takže organizátorkou toho byla ona. A já si myslím, že tam jsme si jeden druhého poprvé více všimli ...

Jiřina má velkou zásluhu na mých dětech, protože její děti v tom oddíle byly dřív ... Oddíl se různě jmenoval - turistický oddíl Malá strana, Pionýr a pořád to byl oddíl typu woodcraftu - TP stany, něco mezi skautstvím a woodcraftem. A Honza Šikl, její syn, ten, ... jejich děti tam přivedly naše děti a pro ně to bylo naprosto rozhodující... Zkušenost životní... Strávily tam 10, 15 let. Nejdříve jako členové toho oddílu, potom jako vedoucí. A dodnes se ti lidé schází, ten oddíl pořád žije, už několik generací. Nebýt tohoto setkání, tak moje děti jsou jiné. Dneska už jsou to dospělí lidé, sami mají svoje děti. Ale to by byli jiní lidé... A to taky byla Jiřina ... respektive její děti...

Já jsem byl u ní v Klimentské snad 500krát. Nosil jsme tam věci, nosil jsme věci odtamtud ... Známe ten byt jak své boty. Dneska vím, že tam má téměř kancelář. Ale dříve to byl takový trychtýř, do kterého se scházeli lidé z celé země, věci, které se měly dostat ven, texty, zprávy, analýzy, podpisy a já nevím co všechno. Když to potom ona ode mne převzala, toho roku 1976 v zimě nebo 77 na jaře, já už jsme pak nebyl ten, kdo se s těmi příchozími setkával. Já jsem byl hned druhý, třetí v řadě, ale prvním pak už byl ona.

Když potom jí pustili z vězení, což je neuvěřitelné, tak ona se do toho znovu vrhla. Ačkoli v té době už bylo jasné, že je prosvíhnutá. Všechno se na ní vědělo - policie všechno věděla - tak ona byla naprosto nezníčitelná. A to už se mnozí lidé i zlobili: to už teď přece nemůžeš dělat, přece se ví, že ty jsi to byla, ta hlavní pošťačka, a teď už nemůžeš ... A ona říkala: to je pravda, tak já už toho nechám a tajně pokračovala dál. Až do

listopadu 89. Tohleto byla prostě nejtěžší role, nejriskantnější, protože oni chtěli nejvíc ze všeho vědět, kdo udržuje to spojení, kudy ty věci jdou ven... A o to jsme se spolu dělili. Já jsem to rozjížděl, začínal, vybudoval jsme to až do podoby toho karavanu a ona to potom převzala a delší dobu než já potom to táhla až do konce s tím dramatickým přerušením, s tím zatčením a s tím vším.

Ale Jiřina ještě pořád ve všech situacích, tam v tom Jelenově, v bydlíšti i na pracovišti, pořád se o někoho starala. Někomu nosila léky, sháněla lékaře... Ona dělala takovou terénní práci pořád. To mimořádné angažmá v disentu jí vůbec nezabránilo, aby pořád někomu něco zařizovala... Pořád měla v tašce nějaké léky, recepty, pořád se starala o lidi... Ačkoli, samozřejmě doktorka nebyla, ale měla spoustu známých doktorů. Ona je takový pomáhající člověk, jakých je strašně málo. Dělala to za všech situací. Takže to, že teď je to její profese, to se zas tak moc nezměnilo. Předtím, i když byla uklízečka, a "pašovačka no 1", tak to dělala pořád. Nabízela pomoc: já tě k němu dostanu (k lékaři), já se ti zeptám, a všude, kde byla, tak měla kole sebe lidi, kterým pomáhala.